

European Digital Media Observatory

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ ΕΝΤΕΙΝΕΤΑΙ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ

Μηνιαία αναφορά #46 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 15 Απριλίου 2025

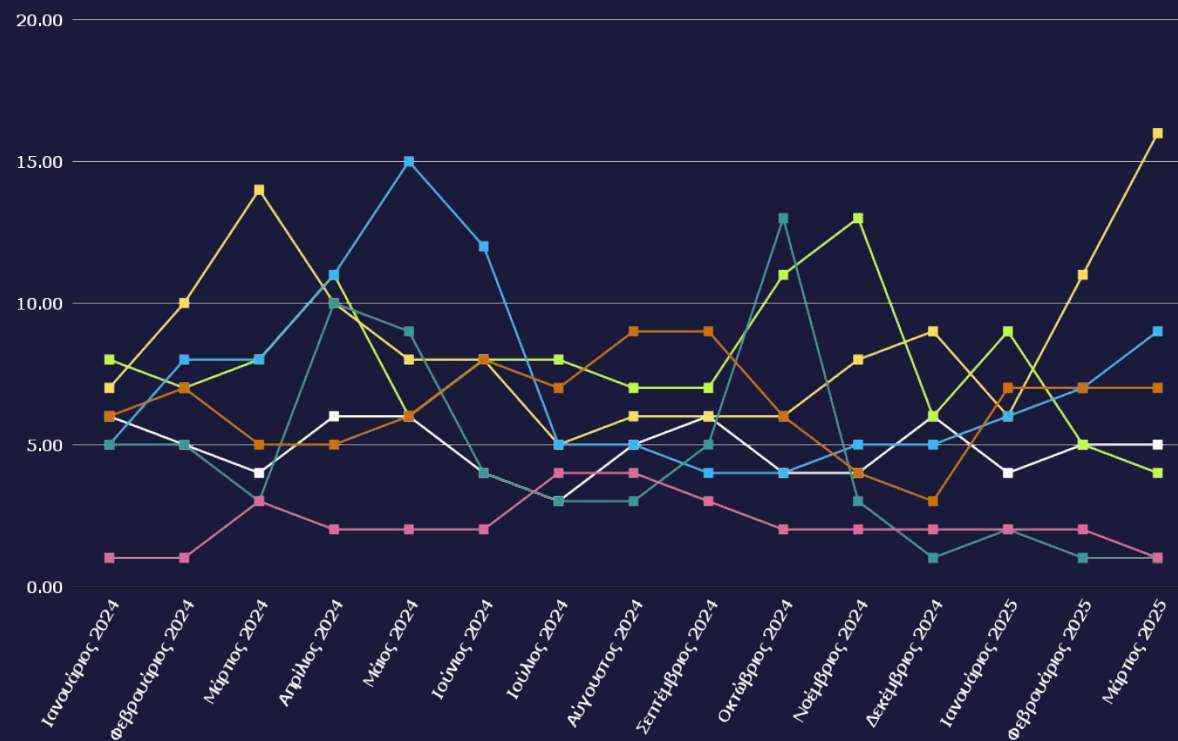
Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΑΓΓΙΖΕΙ ΤΟ ΥΨΗΛΟΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΔΙΕΤΙΑΣ

Οι 31 οργανισμοί* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,888 άρθρα fact-checking μέσα στον Μάρτιο του 2025. Από αυτά τα άρθρα, 303 (16%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με την Ουκρανία, 169 (9%) παραπληροφόρηση σχετική με την ΕΕ, 123 (7%) παραπληροφόρηση για τη μετανάστευση, 88 (5%) παραπληροφόρηση σχετικά με την COVID-19, 81 (4%) παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή, 21 (1%) σχετικά με την περιφερειακή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή και 20 (1%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα.

Μετά τον διπλασιασμό της τον Φεβρουάριο, η ψευδής πληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία συνέχισε να αυξάνεται τον Μάρτιο, σημειώνοντας άνοδο κατά 5% μέσα σε έναν μήνα και τελικά αντιπροσωπεύοντας το 16% του συνόλου της εντοπισμένης παραπληροφόρησης. Πρόκειται για το υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί από τον Μάρτιο του 2023. Αυξημένος κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες ήταν και ο αριθμός των ψευδών ισχυρισμών που στοχεύουν την ΕΕ, ανεβαίνοντας στο 9% από 7%. Η άνοδος της παραπληροφόρησης στα δύο αυτά θέματα ξεκίνησε ήδη από τον Φεβρουάριο του 2025, όταν μια σημαντική αλλαγή στην εξωτερική πολιτική της νέας αμερικανικής κυβέρνησης άνοιξε ένα δεύτερο μέτωπο παρεμβάσεων στην πληροφορική σφαίρα της ΕΕ.

Τα ποσοστά της ψευδούς πληροφόρησης για τα άλλα θέματα που παρακολουθούνται συστηματικά παρέμειναν σχεδόν σταθερά ή παρουσίασαν μόνο μικρές διακυμάνσεις.

** Οργανισμοί που συνέβαλαν στην παρούσα έκθεση: 15min, AFP, APA, Correctiv, Eesti Päevaleht, Delfi, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DPA, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Factcheck Vlaanderen, FactReview, Faktisk, Funky, InfoVeritas, Lakmusz, Les Surligneurs, Maldita, Medicinski potvrđeno, Mimikama, Newtral, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, VerificaRTVE*

Η ΨΕΥΔΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΕΝΤΕΙΝΕΤΑΙ

Πίσω από την περαιτέρω αύξηση της παραπληροφόρησης για την Ουκρανία βρίσκονται αβάσιμοι ισχυρισμοί σχετικά με τις διαπραγματεύσεις για κατάπαυση του πυρός και την κατάσταση στα πεδία των μαχών, μαζί με μηνύματα μακροχρόνιας ρωσικής προπαγάνδας.

Όσον αφορά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στο πεδίο, η ουκρανική αντεπίθεση στη ρωσική περιοχή του Κουρσκ έγινε στόχος εκστρατείας παραπλάνησης (Doppelganger campaign), κατά την οποία διακινητές παραπληροφόρησης δημιούργησαν ψεύτικες εικόνες δυτικών εφημερίδων για να διαδώσουν φιλορωσικά μηνύματα. Για παράδειγμα, μια παραποιημένη εικόνα έδειχνε μια βρετανική εφημερίδα να αναφέρει ότι 70.000 Ουκρανοί στρατιώτες πέθαναν «άδικα» στο Κουρσκ, ενώ άλλες ψευδείς αναφορές ισχυρίστηκαν ότι η ουκρανική επιχείρηση θεωρήθηκε η λιγότερο αποτελεσματική των τελευταίων 200 ετών ή ότι Ουκρανοί στρατιώτες στην περιοχή παραδίνονταν στις ρωσικές δυνάμεις. Έναν παρόμοιο ψευδή ισχυρισμό έκανε και ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, δηλώνοντας ότι οι Ουκρανοί στην περιοχή είχαν «περικυκλωθεί», κάτι που διέψευσαν οι ουκρανικές αρχές. Γενικότερα, η ουκρανική θέση στον πόλεμο παρουσιάστηκε από αφηγήματα παραπληροφόρησης ως απελπιστική, ενώ η βοήθεια και οι προμήθειες προς την υπό εισβολή χώρα αμφισβητήθηκαν και χαρακτηρίστηκαν σπατάλη ή αντικείμενο διαφθοράς.

Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, τα αφηγήματα παραπληροφόρησης ανέφεραν ότι η Ουκρανία και ο ηγέτης της φέρθηκαν άσχημα στον Πρόεδρο Τραμπ (δικαιολογώντας έτσι τις ενέργειές του ως αντίποινα) και εμφάνισαν εχθρική στάση απέναντι στις ΗΠΑ. Ο Ουκρανός Πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι παραμένει βασικός στόχος της παραπληροφόρησης, με κατηγορίες ότι είναι σατανιστής, ότι πλουτίζει χάρη στον πόλεμο και ότι είναι ολόενα και πιο απομονωμένος στη διεθνή κοινότητα. Ακόμα και οι Ουκρανοί πρόσφυγες κατηγορούνται ότι εκμεταλλεύονται τη φιλοξενία στις χώρες που τους υποδέχονται, οι οποίες δήθεν τους αντιμετωπίζουν καλύτερα από τους ίδιους τους πολίτες τους. Άλλες ψευδείς αναφορές έκαναν λόγο για δήθεν φιλορωσικές μαζικές διαδηλώσεις στην ΕΕ με τη συμμετοχή εκατοντάδων χιλιάδων ατόμων. Την ίδια στιγμή, αβάσιμοι ισχυρισμοί παρουσιάζουν την υποστήριξη προς την Ουκρανία ως το ενδεχόμενο έναυσμα για έναρξη του επόμενου παγκοσμίου πολέμου ο οποίος θα οδηγήσει στον θάνατο εκατομμύρια ανθρώπους.

Η ΕΕ ΓΙΝΕΤΑΙ ΟΛΟΕΝΑ ΚΑΙ ΠΙΟ ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΚΗ, ΙΣΧΥΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

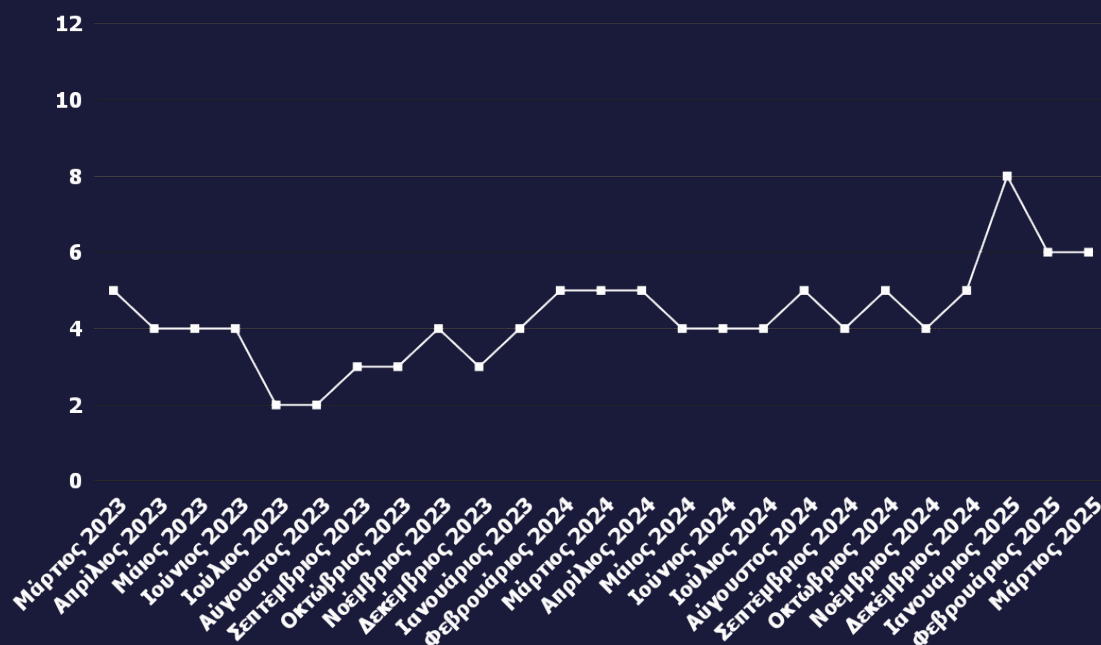
Τον Μάρτιο κυκλοφόρησε ένα ευρύ φάσμα αντιευρωπαϊκών ψευδών αφηγημάτων, αναβιώνοντας ορισμένες φορές παλιότερα ψεύδη. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα κατηγορήθηκαν ψευδώς ότι σχεδιάζουν να απαγορεύσουν τα αυτοκίνητα, τα σπίτια (αν δεν πληρούν τα ενεργειακά πρότυπα), τα μετρητά ώστε να ελέγχουν τις συναλλαγές, αλλά επίσης και ότι σκοπεύουν να φορολογήσουν τα κατοικίδια, να κερδοσκοπήσουν βλάπτοντας τους πολίτες, ή να κλέψουν τις αποταμιεύσεις τους με σκοπό τη χρηματοδότηση πολέμων. Η ηγεσία της ΕΕ παρουσιάστηκε μέσω ψευδών ειδήσεων ως βαθιά διαιρεμένη και πρόθυμη να παρέμβει στις εθνικές δημοκρατικές διαδικασίες ή ακόμη και να ακυρώσει εκλογικά αποτελέσματα όταν αυτά δεν ανταποκρίνονται στις επιθυμίες της. Παρόλο που ήταν απόφαση των ρουμανικών αρχών, σχετικά αφηγήματα παραπληροφόρησης ανέφεραν ότι η ΕΕ ήταν αυτή που απαγόρευσε τη συμμετοχή του φιλωρώσου υποψήφιου Călin Georgescu στις επερχόμενες εκλογές στη Ρουμανία και ότι εκείνος συνελήφθη «κατόπιν εντολής των Βρυξελλών». Το συγκεκριμένο αφήγημα είναι πιθανό να ενισχυθεί τον Απρίλιο, μετά από μια δικαστική απόφαση στη Γαλλία που φαίνεται να αποκλείει την ακροδεξιά ηγέτιδα Μαρίν Λεπέν από τις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Στα ρουμανικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης εμφανίστηκε ένα κύμα αντιδυτικής και εθνικιστικής παραπληροφόρησης, παρουσιάζοντας ψευδώς τη χώρα να χάνει την κυριαρχία της και να γίνεται υποτελής σε ξένες δυνάμεις, ιδιαίτερα στην ΕΕ, τη Γαλλία και το NATO. Ψευδείς αφηγήσεις ισχυρίστηκαν ότι η ακύρωση των εθνικών εκλογών του Νοεμβρίου κρίθηκε παράνομη από ειδικούς, ότι Γάλλοι στρατιώτες μεταμφιεσμένοι σε Ρουμάνους χωροφύλακες συμμετείχαν σε εσωτερικές διαδηλώσεις (οι οποίες υποτίθεται ότι καταστάλθηκαν βίαια, ενώ το πλήθος φώναζε φιλωρωσικά συνθήματα), και ότι ο προσωρινός πρόεδρος Ilie Bolojan παραχώρησε τον εναέριο χώρο και τον στρατιωτικό έλεγχο στον Γάλλο πρόεδρο Emmanuel Macron. Επιπλέον, πλαστά έγγραφα διέδιδαν ότι επίκειται υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, προσπαθώντας να πυροδοτήσουν πανικό και αναταραχή. Άλλες παραπλανητικές ιστορίες περιέγραφαν συστηματικά τη Ρουμανία ως κράτος-μαριονέτα που οδηγείται επικίνδυνα προς την αναγκαστική στρατιωτική εμπλοκή στην Ουκρανία και την απώλεια στρατηγικών εθνικών πόρων, όπως ο έλεγχος του Καναλιού της Σουλίνας.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ παρέμεινε σταθερό τον Μάρτιο, συγκριτικά με τον Φεβρουάριο. Από τα 1,888 άρθρα ελέγχου γεγονότων, τα 127 αφορούσαν τη χρήση αυτής της τεχνολογίας στο πλαίσιο παραπληροφόρησης, αντιπροσωπεύοντας το 6% του συνόλου.

Εικόνες που δημιουργήθηκαν μέσω τεχνητής νοημοσύνης, στις οποίες υποτίθεται ότι εμφανίζεται ο Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ JD Vance να λέει σε διαδηλωτές υπέρ της Ουκρανίας να καταταγούν στον ουκρανικό στρατό, κυκλοφόρησαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μετά τη δημόσια σύγκρουση μεταξύ του Τραμπ και του Ζελένσκι. Αργότερα τον Μάρτιο, διαπιστώθηκε ότι εικόνες και βίντεο από τον σεισμό στη Μιανμάρ είχαν δημιουργηθεί με λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης, όπως επίσης και ένα βίντεο, επεξεργασμένο με τεχνητή νοημοσύνη, που έδειχνε δήθεν δύο Σλοβένους πολιτικούς να φιλιούνται μεταξύ τους. Μια άλλη ενδιαφέρουσα περίπτωση καταγράφηκε στην Ισπανία, όπου ο οργανισμός ελέγχου γεγονότων Maldita εντόπισε δύο προφίλ στο TikTok που δημοσίευαν βίντεο δημιουργημένα με τεχνητή νοημοσύνη, τα οποία αναφέρονταν σε υποτιθέμενα σκάνδαλα διαφθοράς του Ισπανού πρωθυπουργού Pedro Sánchez και της κυβέρνησής του, τα οποία δήθεν αποκαλύφθηκαν από την κυβέρνηση Τραμπ.

ΟΙ 5 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι αγόρασε μια γαλλική ιδιωτική τράπεζα
- Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δήλωσε ότι η ΕΕ θα κατασχέσει τις ιδιωτικές αποταμιεύσεις των πολιτών
- ▲ Ένας λευκός ηθοποιός επιλέχθηκε για τη σειρά του Netflix «Εφηβεία», ενώ το έγκλημα είχε διαπραχθεί από μαύρο αγόρι
- ◆ Ο Călin Georgescu συνελήφθη «κατόπιν εντολής των Βρυξελλών»
- ★ Ο άνδρας που οδήγησε το όχημά του στο πλήθος στο Μάνχαιμ έχει αραβικό όνομα

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η μεταστροφή του υποψηφίου για τη γερμανική καγκελαρία Friedrich Merz σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες συνιστά το αδίκημα της εκλογικής απάτης

Δύο δόκιμοι του Πολεμικού Ναυτικού αποβλήθηκαν αμέσως μετά από συνθήματα όπως «Η Κύπρος είναι ελληνική, γαμώ την Τουρκία» που φώναζαν κατά τη διάρκεια παρέλασης

Οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης δεν θέλουν πλέον αιολικά πάρκα κοντά τους, οπότε σχεδιάζουν να τα χτίσουν στη Λετονία και να κερδίσουν εις βάρος των Λετονών πολιτών

Οι μουσουλμάνοι στη Γερμανία ψήφισαν μαζικά τη ριζοσπαστική αριστερά

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-31 Ιανουαρίου 2025. Αριθμός απαντήσεων: 37.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Enzo Panizio, Lucia Bertoldini και Tommaso Canetta, Pagella Politica/Facta.
Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση με αριθμό σύμβασης: LC-01935415